

великої групи із загальною середньою кількістю працівників понад 500 осіб, для інших материнських підприємств такої групи - 2027 рік.

Підсумовуючи викладене вище, можна зазначити, що імплементація європейських стандартів звітності зі сталого розвитку та залучення кращих практик суб'єктів економічної діяльності держав – членів ЄС у цій сфері триватиме протягом достатньо тривалого періоду, що має бути синхронізовано з процесами досягнення цілей сталого розвитку та європейської інтеграції, передбачених у міжнародних договорах та нормативно-правових актах України.

Список використаних джерел:

1. *Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо запровадження звітності із сталого розвитку»:* Міністерство фінансів України. 7 лютого 2025 р. URL: https://mof.gov.ua/uk/draft_normative_legal_acts_in_2025-821 (дата звернення 02.04.2025).

2. *Commission Delegated Directive (EU) 2023/2775 of 17 October 2023 amending Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards the adjustments of the size criteria for micro, small, medium-sized and large undertakings or groups.* URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir_del/2023/2775/oj/eng (дата звернення 03.04.2025).

3. *BDO in Ukraine about CSRD and why it is important for business in Ukraine?* 14/02/2025. URL: <https://eba.com.ua/bdo-v-ukrayina-pro-csrd-i-tse-vona-vazhlyvo-dlya-biznesu-v-ukrayini/> (дата звернення 05.04.2025).

УДК 657.632

Скрипник Маргарита Іванівна,
*д.е.н., професор кафедри податкового менеджменту
та фінансового моніторингу імені Миколи Чумаченка,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ ОЦІНКИ ФАЛЬСИФІКАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КОМПАНІЙ

Фінансова звітність – це інформаційне джерело даних для різних груп користувачів, в тому числі для тих хто має наміри інвестувати в дану компанію чи будувати з нею співпрацю в майбутньому, тому впевненість інвесторів, кредиторів, клієнтів, податкових органів в достовірності даних фінансової звітності виступає запорукою стабільного функціонування підприємства. Але в сучасних умовах господарювання різні схеми шахрайства можуть супроводжувати організацію бухгалтерського обліку та відповідно складання звітності. Такі шахрайські дії спрямовані на те, щоб в фінансовій звітності був «зручний» результат, що з огляду на причину (заниження чи завищення фінансових результатів) спричиняв «необхідну» реакцію з боку користувачів.

Під ризиком фальсифікації фінансової звітності слід розуміти ймовірність викривлення даних фінансової звітності за наявності певних передумов. До обставин, що сприяють появі ризиків недобросовісних дій, відносяться:

- відсутність організації контролю з метою запобігання фактам корупції;
- відсутність ефективних механізмів контролю з метою запобігання ризиків недобросовісних дій в сфері матеріально-технічного забезпечення;
- відсутність оцінки надійності та репутації партнерів по бізнесу;
- посилення фінансового тиску на компанії, що, в свою чергу, мотивує недобросовісні дії в сфері залучення позикових коштів;
- спотворення фінансової інформації, а також інформації, яка не знаходить відображення у фінансовій звітності, користувачами якої є регулюючі органи.

Наразі існують методики щодо виявлення високої ймовірності факту, що фінансова звітність є фальсифікованою.

Модель Хілі (1985), автором якої є П.М. Хілі (P.M. Healy) [1, с. 106-107], передбачає, що політика бонусів чи преміювання менеджерів спонукає останніх до такої організації бухгалтерського обліку та відповідно нарахувань, які б призводили до максимально можливих винагород. Ці схеми, за словами автора, є ефективним засобом впливу на прийняття управлінських рішень щодо нарахування та бухгалтерського обліку.

Модель Деанжелло (1986), автором якої є Л.Е. Деанжелло (L.E. DeAngelo) [2] була апробована на основі дослідження, в якому розглядалися бухгалтерські рішення, прийняті менеджерами 64 нью-йоркських та американських фондових бірж, які пропонували придбати всі публічні акції та перейти у приватний режим протягом 1973-1982 років. Ці викупи з боку менеджменту породжують потенційно серйозні конфлікти інтересів для інсайдерів-менеджерів, які обоє мають фідучіарний обов'язок домовлятися про справедливую вартість державних бутафорій і самі є покупцями цих акцій.

Дана методика спрямована на проведення оцінки впливу недискреційних нарахувань (з англ. «*non-discretionary accruals*») на якість управління доходами (прибутком) підприємства. Під недискреційними нарахуваннями розуміються обов'язкові витрати, які ще не були здійснені, але вже записані в бухгалтерських книгах. Прикладами недискреційного нарахування є будь-які майбутні рахунки або заробітна плата наступного місяця.

Модель Джонса (1991), автором якої є Дж. Джонс [3], перевіряла чи намагаються фірми, які отримують вигоду від пільг на імпорт (наприклад, збільшення тарифів та зменшення квот), зменшити прибуток за рахунок управління доходами під час розслідувань допомоги з питань імпорту, проведених Комісією з міжнародної торгівлі США (ІТС). Визначення пільг на імпорт, прийняте ІТС, базується на ряді факторів, зазначених у федеральних торгових актах, включаючи прибутковість галузі. Явне використання бухгалтерських чисел у регулюванні пільг на імпорт стимулює менеджерів до управління заробітками, щоб збільшити ймовірність отримання пільг на імпорт та / або збільшити обсяг наданих пільг.

Галузева модель (1991), авторами якої є П.М. Дечоу, Р.Г. Слоан (P.M. Dechow, R.G. Sloan) [4], передбачає гіпотезу, згідно з якою керівники виконавчих органів протягом останніх років своєї діяльності керують дискреційними інвестиційними витратами для покращення короткострокових показників прибутку.

Модель Беніша, так звана *M-score*, створена професором М.Д. Бенішем в 1999 році для оцінки можливої маніпуляції показниками доходів компанії. Статистичну базу дослідження М. Беніша склали звітності 2332 компаній з архіву Комісії з цінних паперів і біржам за 1982-1992 рр., які достовірно не містили викривлень, і вибірка відомих маніпуляторів, що нараховує 74 компанії.

«M-score» (The Manipulation Score) – це математична модель, яка має на меті встановити чи висока ймовірність того, що компанія маніпулює власними прибутками. Фактори даної моделі складаються з восьми фінансових показників, отриманих із фінансової звітності компанії та пов'язаних між собою у формулі оцінки. Цей показник підтверджує або спростовує таку характеристику для компанії як «потенційного маніпулятора прибутками» [6, с. 253].

Запропонована К.В. Пізнеллом, П.Ф. Поупом, С. Янгом маржинальна модель (1999) тестувалася авторами наряду з моделлю Джонса (1991) та її модифікованою версією (1995). З чого був зроблений висновок про те, що саме маржинальна модель генерує відносно краще уточнені оцінки ненормальних нарахувань, коли результати грошових потоків є надзвичайними.

F-score була запропонована П. Дечоу, В. Джі, С.Р. Ларсон, Р.Г. Слоан [5]. Модель використовується для виявлення помилок в показниках виручки, запасів, вартості продукції, резервів, в тому числі резервів за сумнівними боргами. Статистичною базою розробки виступили більш ніж 100 тис. спостережень (звітностей) за період 1982-2005 рр. В процесі розробки моделі було встановлено, що існує кореляція між галузями, розмірами підприємств і частотою виявлення помилок в їх звітності. Так, найбільш часто викривлення зустрічалися в звітності компаній телекомунікаційній галузі та галузі роздрібної торгівлі. Причому помилки, за висновками авторів даної моделі, більш поширені у великих компаніях. Точність передбачення моделі *F-score* оцінюється в діапазоні 49-57 %, що вважається досить високим показником для відносно нескладної лінійної залежності. На практиці дана модель знаходить своє застосування при проведенні фінансового аналізу, а також рекомендується аудиторам як перший етап оцінки ризику недостовірності даних фінансової звітності.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу моделей оцінки фальсифікації та стану достовірності фінансової звітності компаній, які базуються на основі кількісного вимірювання якості фінансової звітності, слід зауважити, що кількісні дані є основою для проведення якісного аналізу (інтерпретації). Окрім цього, встановлено, що не завжди можливим є кількісне вимірювання якісних характеристик об'єкта. Так, рівень зрозумілості інформації, яка міститься у фінансовій звітності, на відміну від достовірності, не може бути оцінений за допомогою засобів економіко-математичного

моделювання або статистичного аналізу. Розв'язати цю проблему можна за допомогою якісних методів (моделей) оцінювання.

Список використаних джерел:

1. Healy, P.M. (1985). *The effect of bonus schemes on accounting decisions. Journal of accounting and economics.* Vol. 7(1-3). P. 85-107.
2. DeAngelo, L.E. (1986). *Accounting numbers as market valuation substitutes: A study of management buyouts of public stockholders. The Accounting Review.* Vol. 61. Issue 3. P. 400-420.
3. Jones, J. *Earnings management during import relief investigations. Journal of Accounting Research.* 1991. Vol. 29. Issue 2. P. 193-228.
4. Dechow, P.M., Sloan, R.G. (1991). *Executive incentives and the horizon problem: An empirical investigation. Journal of accounting and economics.* Vol. 14, Isszy 1. P. 51-89.
5. Dechow, P.M., Ge, W., Larson, C.R., Sloan, R.G. (2008). *Predicting material accounting misstatements. Contemporary Accounting Research.* Vol. 28. № 1. P. 17-27.
6. Paolone, F., Pozzoli, M. (2017). *Assessing the effect of financial crisis on earnings manipulation. Evidence from the top 1,000 world listed companies. Mathematical and Statistical models and quantitative theories for economic and social sciences.* Vol. 104, Springer series. P. 249-264.

УДК 657:005.56:504

Струк Наталія Семенівна,

*д.е.н., професор кафедри обліку і аудиту економічного факультету,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна*

Демко Роман Романович,

*аспірант кафедри обліку і аудиту економічного факультету,
Львівський національний університет імені Івана Франка,
м. Львів, Україна*

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах глобальних трансформацій в екологічному, соціальному й економічному аспектах діяльності підприємств, концептуальні засади сталого розвитку набувають дедалі більшого значення. Суб'єкти господарювання мають визначальне значення у досягненні цілей сталого розвитку, що зумовлює потребу в достовірному оцінюванні внеску кожного. Звітність зі сталого розвитку є важливим інструментом комунікації між компаніями та зацікавленими сторонами, сприяє підвищенню довіри та репутації підприємств. В Україні, під час євроінтеграційних процесів, актуальність формування такої звітності зростає, адже вона сприяє гармонізації національних стандартів із міжнародними вимогами до ведення бізнесу та підвищенню конкурентоспроможності українських компаній на глобальному ринку.